

STARA REBELIANTKA

Studia nad semantyką obrazu

KRAKÓW 2010

SPIS TREŚCI:

Wstęp (S. Borowicz).....

Rozdział I Maska Sylenis (S. Borowicz).....

1. Eschatologia upojenia
2. Uchylić zasłonę śmierci...
3. Nowożytne *intermezzo*

Antyk.....

Rozdział II „O winożłopki! O baby pijaczki”. Językowy obraz „pijanej staruchy” w literaturze antycznej (S. Borowicz, R. Przybylska).....

1. Język – obraz – literatura
2. Pojęcia *γραιῶς* i *anus* – sieć semantyczna „kobiecej starości”
 - 2.1 Leksem *γραιῶς*
 - 2.2 Leksem *anus*
3. Leksykalizacja pojęcia „starej pijaczki”
4. Profile semantyczne „starej pijanej kobiety” w tekstach greckich i łacińskich
 - 4.1 Wygląd i wiek: *anus deformis*
 - 4.2 Usposobienie i typowe zachowania
 - 4.2.1 Gadatliwość: *Multiloqua et multibiba, est anus*
 - 4.2.2 Pijaństwo: *nomen Leaenae est, multibiba atque merobiba*
 - 4.2.3 Rozwiązłość: „dostałem się na nocleg do pewnej karczmarki, niejkiej Meroe, starki wprawdzie, ale jeszcze mocno jurnej”
 - 4.3 Typowe sytuacje, w których uczestniczą stare pijące kobiety
 - 4.4 Typowe role społeczne związane ze starymi pijącymi kobietami
 - 4.4.1 Rajfurki, hetery i karczmarki: „Na straży u drzwi stoi koczota starucha/ A ta lubi pociągnąć dobrze”
 - 4.4.2 Piastunki „Kto ukochane twe dziecię... opróżnił?”
 - 4.4.3 Kapłanki, guślarki, wiedźmy i bachantki: „Maciora w ludzkim kształcie, pijaczka i wiedźma”
5. Stara baba to dzban na wino
6. Językowy obraz *reviviscentia*

Rozdział III Znak zapomnianej eschatologii (S. Borowicz).....

1. Poczyszczająca moc obrazów
2. Postać – wizerunek – znak: „Lubieżna i pijana starucha o twarzy bardzo szpetnej”
3. Obraz i literatura
 - 3.1 *Γραιῶς μέθυση* w brzuchu wieloryba – literacki obraz *przejścia*
 - 3.1.1. Stara pijaczka, kordaks i ketos
 - 3.1.2 Konstrukcja postaci
 - 3.1.3 Konstrukcja sceny
 - 3.2. Fantasmagoria śmierci vs fantasmagoria obrazu

4. Obraz i sztuka
 - 4.1 Γραῦς οἰνοφόρος – „starucha pełna wina”
 - 4.2 Rodzina przedstawień typu *anus ebria* w okresie hellenistycznym i rzymskim
 - 4.3 Archaiczne i klasyczne prototypy
 - 4.4 Rzymskie kopie γραῦς οἰνοφόρος – analiza semantyczna obrazu
 - 4.4.1 „Starość bowiem cień śmierci rzuca” – kobieca starość jako znak
 - 4.4.2 Ekspresja twarzy
 - 4.4.3 Strój
 - 4.4.4 „Zataczająca się od pijaństwa flasza” – atrybut
 - 4.4.5 „Gromada starych wieźm, siedząca/ W kuczki, w żalości grzęznąć niemey” – pozycja postaci
 - 4.5 *Anus ebria est Zmyrnae in primis incluta* – stara pijaczka ze Smyrny
 - 4.5.1 Pliniusz, Mucjanus i Myron
 - 4.5.2 Kontekst religijny smyrneńskiej rzeźby
 - 4.6 Funkcja rzymskich kopii
5. Γραῦς οἰνοφόρος jako znak *remediatio* i zwycięstwa wina
6. „Co ostatecznie w tej babie siedzi?”
7. *La monde renversé*

Współczesność.....

Rozdział IV Językowy obraz „starej pijanej kobiety” w polszczyźnie (R. Przybylska).....

1. Podejście metodologiczne: analiza semantyczna i onomazjologiczna
 - 1.1.1 Zespół cech definicyjnych i fasety (aspekty znaczenia)
 - 1.1.2 Kolokacje i pozycje składniowe
2. Pojęcie „starej pijanej kobiety” w ujęciu onomazjologicznym
3. Struktura kognitywna leksemu „baba”
 - 3.1.1 Etymologia
 - 3.1.2 Współczesne znaczenia
 - 3.1.3 Rodzina słowotwórcza wyrazu „baba”
 - 3.1.4 Frazeologia
 - 3.1.5 Kolokacje
 - 3.1.6 Parametry semantyczne
 - 3.1.7 Definicja kognitywna słowa „baba”
4. Pozostałe leksemy
 - 4.1.1 Żona
 - 4.1.2 Matka
 - 4.1.3 Kobieta
 - 4.1.4 Niewiasta
 - 4.1.5 Pani
 - 4.1.6 Dziewczyna
 - 4.1.7 Starucha
5. Atrybut upojenia
6. Figura „starej pijanej kobiety” w folklorze oraz literaturze staropolskiej

Rozdział V Wobec śmierci i upojenia. Dionizyjska baba w polskiej literaturze współczesnej (J. Hobot).....

1. „Dlaczego nie chcecie stworzyć mitologii nowej?”
2. Dionizyjska baba
 - 2.1 „Raskolnikow uderza siekierą”
 - 2.2 „Lubię stare kobiety”
 - 2.3 Źródło młodości
 - 2.4 „Piję późne wino”
 - 2.5 „Szczęśliwa jak hipopotam”
 - 2.6 „A ja cię synku rodziłam na wieczne konanie”
 - 2.7 „Dziecko to ja”
 - 2.8 Stary Sokrates – stara Baubo
 - 2.9 „Wciągnę go w siebie”
 - 2.10 „Na pohybel szczawiom!”
 - 2.11 „Nigdy jeszcze tak władczy nie wydał się Eros”
 - 2.12 „Won ty z cuchnącą dziurą”
 - 2.13 „Ciągle coś dźwigam, jak ten tragarz stary:/ Ciebie przygniotą już milsze ciężary”
 - 2.14 „Stary lubieżny dziadu pora tobie do grobu”
 - 2.15 „Szalona starość”
 - 2.16 *Wie eine Mädchen*
 - 2.17 „Oszukana”
 - 2.18 Pergamońscy barbarzyńcy
 - 2.19 Omofagia
 - 2.20 Stara Ofelia

Rozdział VI Zakończenie: Stara rebeliantka (J. Hobot).....

1. „Filozofia... żeńskiej szpary”
2. *Je déteste mon visage*
3. „Ta stara pijaczka – Europa”

Bibliografia

Spis tabel i ilustracji

Indeksy